

Analýza volebního chování ve sněmovních volbách 2021

Jak volili lidé různého věku, vzdělání a ekonomické pozice?

Jak si strany a koalice přebíraly voliče během roku?

Daniel Prokop, Jakub Komárek a Nina Fabšíková

1. listopadu 2021

Obsah reportu

Téma	Strana
<u>Volební účast a volená strana podle věku, vzdělání a pohlaví</u>	5
<u>Volební účast a volená strana podle ekonomické pozice a naočkovanosti</u>	18
<u>Přelivy voličů mezi zářím 2020 a volbami</u>	28
<u>Kdo jsou ti, jejichž hlasy propadly?</u>	13

Hlavní zjištění studie

SPOLU dominovalo u lidí ve věku 35–54 let a u vysokoškoláků

Koalice SPOLU získala okolo třetiny hlasů lidí mezi 35 až 54 lety. Uspěla i **u vysokoškoláků, mladých mužů, OSVČ a pracujících z domácností s příjmem nad medián. Ve všech těchto kategoriích získala okolo 35 až 40 % hlasů.** Všechny tyto kategorie měly nadprůměrnou volební účast, která byla vyšší než v minulosti. **Koalice SPOLU vděčí za vítězství i vysoké mobilizaci výše zmíněných skupin.** Mezi dubnem 2021 a říjnovými volbami se podařilo koalici SPOLU přebrat zhruba 370. tis. voličů od koalice Pirátů a Starostů a mobilizovat část nerozhodnutých a vlašných voličů.

Důchodci a nižší sociální třídy zůstali věrní hnutí ANO. To se porazilo „loupením voličů“ potenciálním partnerům

Takřka **každý druhý důchodce volil ANO.** Hnutí Andreje Babiše si udrželo také solidní podporu mezi lidmi 35–54 let bez maturity (okolo 24 %) a u nízkopříjmových pracujících a nezaměstnaných (26 %). Avšak **volební účast nízkopříjmových a méně vzdělaných voličů je mnohem nižší** než u vyšších tříd. Kdyby volební účast nízkopříjmových voličů byla na úrovni vysokopříjmových, příští vláda by pravděpodobně vypadala dost odlišně. ANO mělo naopak minimální podporu mezi mladými lidmi a VŠ vzdělanými (13-16 %), kteří byli mobilizovanější než před 4 lety.

Přestože ANO nakonec dosáhlo velmi solidního zisku, bylo to zčásti kvůli tomu, že **ve finální kampani přebralo 200 tisíc ČSSD, KSČM, SPD a Přísaze.** Jeho mobilizace tak byla z části na úkor ztrát potenciálních partnerů, kteří se nedostali do Sněmovny.

PirSTAN podpořily nejčastěji mladé ženy, voliči jí utekli ke SPOLU i do neúčasti

Koalice Pirátů a Starostů vyhrála ve věkové kategorii 18–34 a studentů. Největší výrazný úspěch však koalice zaznamenala **u žen ve věku 18–34, u kterých získala zhruba 35 %.** Účast mladých žen je ale menší než u mladých mužů. Podpora PirStan v rámci ekonomicky aktivní populace nezávisí na příjmu, což naznačuje, že koalice nebyla schopna zaujmout čitelnou pozici v socioekonomických tématech.

Dubnová silná podpora PirSTAN byla dána tím, že kromě původních voličů si získala sympatie části vlašných voličů, voličů ANO, pravice i menších stran. Koalice ale nejprve ztratila okolo **240 tisíc dubnových voličů zpět k neúčasti** a další k menším alternativním stranám. A zejména v druhé fázi kampaně **také 370 tisíc voličů ke SPOLU,** které se stalo hlavním vyzyvatelem ANO.

SPD hnutím nenačkovaných, které neudrželo nadšení

22 % nenačkovaných ve věku 55+ volilo hnutí SPD. Hnutí také u voličů bez maturity ve věku 35–54 získalo 21 %. Vyššímu zisku SPD však pravděpodobně zabránilo letní uklidnění kolem pandemie Covid-19, neboť **okolo 200 tis. deklarovaných voličů SPD z dubna 2021 se nakonec rozhodlo voleb nezúčastnit.**

Levice propadla u nízkopříjmových

Tradiční voličské jádro levicových stran, nízkopříjmoví zaměstnanci a nezaměstnaní, své strany opustilo. **V této klíčové skupině volilo ČSSD či KSČM jen 8 % voličů dohromady.** Spolu s výrazně nižší volební účastí těchto domácností a omezením zisku mezi důchodci byl tak osud těchto stran zpečetěn. Výsledek ČSSD byl navíc ovlivněn demobilizací části jejího dubnového elektorátu a ztrátám k hnutí ANO.

Vyšší mobilizace mladých a vysokopříjmových

Oproti roku 2017 se zvýšila mobilizace a volební účast lidí do 34 let, vysokoškoláků, živnostníků a pracujících s vyššími příjmy. U ostatních zůstala účast podobná či se mírně propadala. Mobilizace skupin, které často volily opoziční koalici – zejména koalici SPOLU, nakonec rozhodla volby.

Další zjištění:

- * **i Přísaha Roberta Šlachta vzala část dubnových deklarovaných voličů PirSTAN**
- * **voliči ve věku 55 a více let a nízkopříjmoví nejvíce trtili propadlými hlasy**
- * **PirSTAN získal u důchodců jen okolo 6 %. Kampaně se zde příliš nepodařila.**

Metodika

Život během pandemie a předvolební průzkumy PAQ

Výzkum a jeho účel

Data z této zprávy pocházejí z výzkumného projektu *Život během pandemie*, na kterém se podílí výzkumné společnosti PAQ Research a data sbírá agentura NMS. Výzkum probíhá jednou za 2.-4 týdny na tom samém vzorku voličů. Ve 33. vlně se ihned po volbách účastnilo 1 836 respondentů. Longitudinální metodika umožňuje zkoumat změnu chování – je na ní postavena analýza přelivů voličů v druhé části prezentace. Více informací naleznete na <https://zivotbehempandemie.cz/projekt>

Data Život během pandemie jsme před volbami obohatili o předvolební výzkum Medianu provedený metodikou CAWI a CATI na 2 055 respondentech, který se uskutečnil mezi předvolební nedělí a středou, kdy většina respondentů už byla pevně přesvědčena o své volbě. Jako voliče jsme pak určili pouze respondenty s velmi vysokou pravděpodobností účasti.

Spolupráce

Tento report zpracovali sociologové výzkumné společnosti PAQ Research (Daniel Prokop, Jakub Komárek a Nina Fabšíková). Na projektu ŽBP a tomto reportu se podílí:

PAQ Research	vedení výzkumu, analýzy a interpretace dat
Sociologický ústav AV ČR	mj. podpora povolební vlny
Michal Bauer, Julie Chytilová, Vojtěch Bartoš, Jana Cahlíková	ekonomové, výzkum sociálního chování, stresu, ekonomické situace
Další soukromí a institucionální dárci	Michal Sirový, CERGE-EI, aj.

Vzorek a reprezentativita

Celkový vzorek **má 3891 respondentů**. Je reprezentativní a po vážení kopíruje složení populace 18+ z hlediska:

- * kraje a velikosti obce bydliště, pohlaví, vzdělání, věku respondenta
- * pracovního statusu, věku × pohlaví, věku × vzdělání

Pro účely analýzy byla data po volbách dovážena, aby volební účast a volba stran odpovídala výsledkům voleb s odchylkou maximálně desetin procent.

Statistické odchylky

Statistická odchylka u výsledků pro celý vzorek výzkumu se pohybuje mezi $\pm 0,5$ p. b. u stran s malou četností a $\pm 1,5$ p. b. u výroků s vyšší četností. Statistická chyba u reportování z podskupin respondentů se pohybuje většinou mezi $\pm 1,5$ p. b. a 3 p. b. podle velikosti skupiny.

Projekce přelivů mají odchylku +/- 20. tis. u nejmenších přelivů a +/- 60. tis. u největších přelivů.

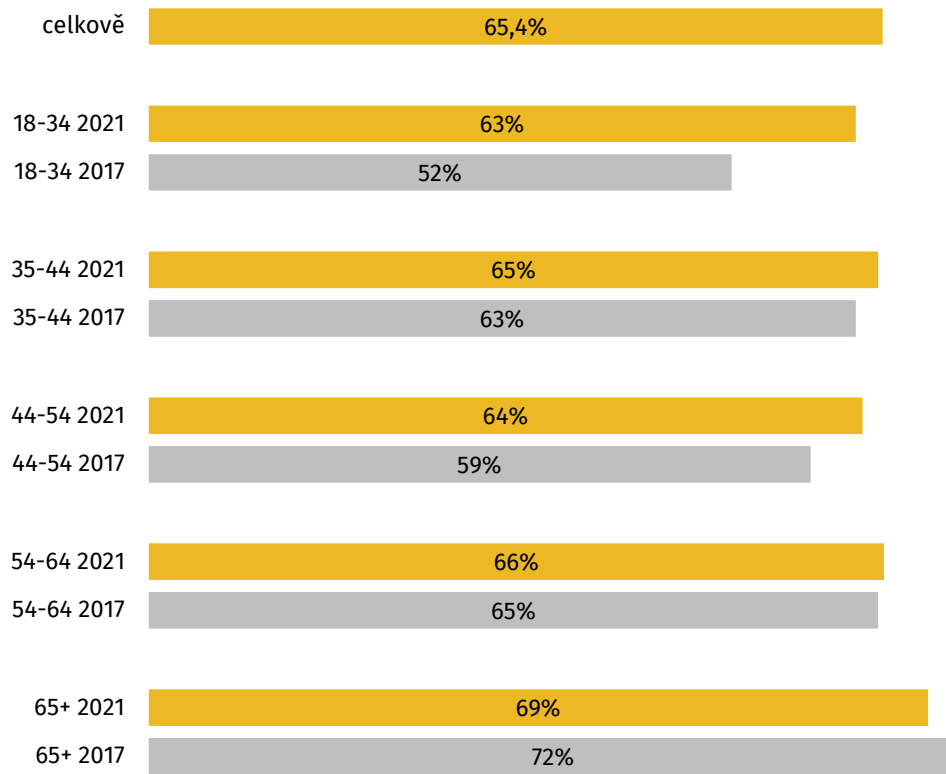
Volební účast a volená strana podle věku, vzdělání a pohlaví

64 %

voličů ve věku 18–34 volilo některou z opozičních koalic SPOLU či PirStan. V této skupině podle našich dat také oproti roku 2017 narostla volební účast.

Volební účast **dle věku**

Volební účast se vyrovnala napříč věkovými skupinami

Jak zkoumáme mobilizaci:

Při porovnání volební účasti napříč věkovými a dalšími skupinami vycházíme ze stejného zdroje, tedy našich dat. Srovnáváme deklarovanou účast v letošních volbách a retrospektivně deklarovanou účast ve volbách do PSP 2017 (mezi respondenty, kteří měli volební právo). Ukazujeme tedy nárůst účasti ve stejné skupině respondentů. Data jsou dovážena tak, aby volební účast hrubě odpovídala realitě voleb v roce 2017 i 2021. Výsledky jsou přibližné – kvůli statistické chybě i riziku, že v rámci některých skupin je různě obtížné zastihnout voliče, kterým účast narostla / nenarostla.

Vyšší volební účast mladých voličů

Podle deklarované účasti respondentů ve volbách 2017 a 2021 lze usuzovat, že narostla účast zejména u nejmladší skupiny – mezi voliči do 34 let. Ačkoliv mladí byli pravděpodobně mobilizovanější než před 4 lety, jejich dopad na celkový výsledek omezuje, že zejména ve skupině 18–34 je celkově dnes méně lidí než v roce 2017. Přesto však díky vyšší mobilizaci mohli tvořit až 23 % voličů a výrazně pomoci k lepšímu výsledku liberálních a středopravých opozičních stran.

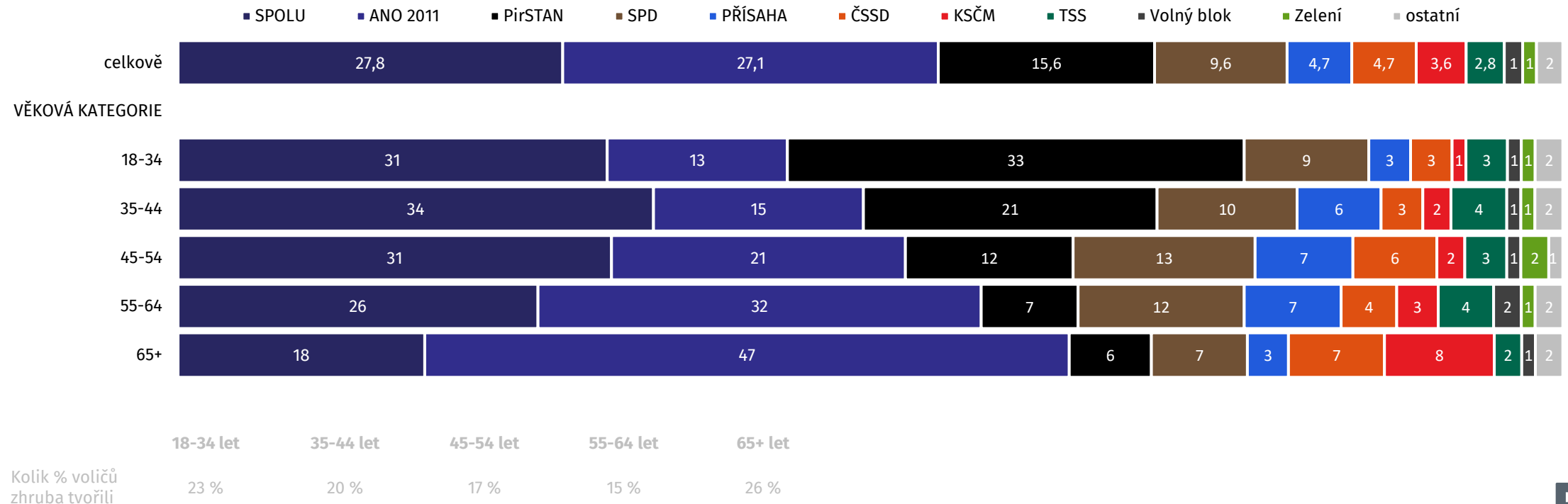
Tradiční vysoká volební účast seniorů

Volební účast věkové skupiny 65+ se tradičně pohybovala kolem 70 %, ale bylo 3 p. b. nižší než před 4 roky a jednalo se tak o jedinou věkovou skupinu, která v letošních volbách byla méně mobilizovanější než u posledních sněmovních voleb.

Volená strana **dle věku**

SPOLU dominovalo u lidí mezi 35 a 54 lety

Ve věkové skupině 65+ skoro každý druhý volič volil ANO 2011, naopak koalice Pirátů a Starostů v této věkové skupině obdržela pouhých 6 %. Snaha o oslovení této věkové skupiny například v rámci kampaně „Senioři na palubě“ se tak zdá jako neúspěšná. Opačný obrázek panuje na druhém konci věkového spektra, ve věkové skupině 18–34, kde koalici Pirátů a Starostů volilo 33 % voličů, naopak ANO 2011 v této věkové skupině obdrželo pouhých 13 %. **Koalice SPOLU vyhrála volby proto, že dokázala ANO výrazně porazit mezi lidmi do 54 let a zároveň získala nezanedbatelnou podporu mezi seniory (18 %).** SPD a Přísaha bodovali zejména ve věkových skupinách 45–64, ve kterých obdrželi vyšší zisky než u zbylých věkových skupin, konkrétně 12-13% pro SPD a 7 % pro PŘÍSAHU.

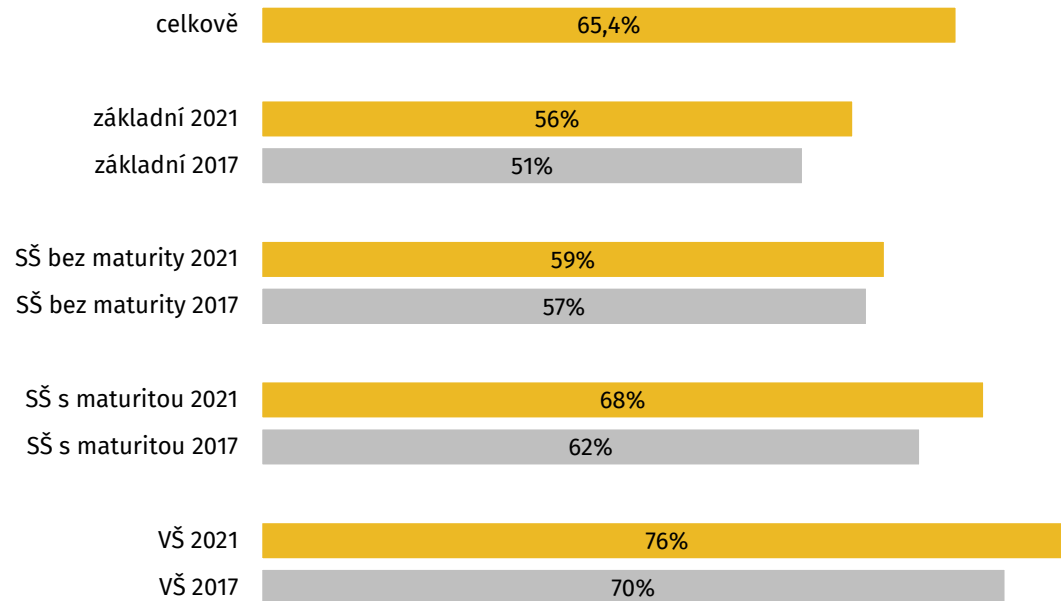
N=3 891. CAWI + CATI. Zdroje: Život během pandemie 11.-13.10. N=1836 (povolební studie) + MEDIAN 3.-6.10. N=2055 (preference těsně před volbami)

62 % vs. 24 %

**62 % voličů s VŠ vzděláním volilo opoziční koalici.
Mezi lidmi se střední školou bez maturity ale dostali
jen 24 %.**

Volební účast **dle vzdělání**

Lidé se základním vzděláním dlouhodobě absentují

Rozdělená společnost

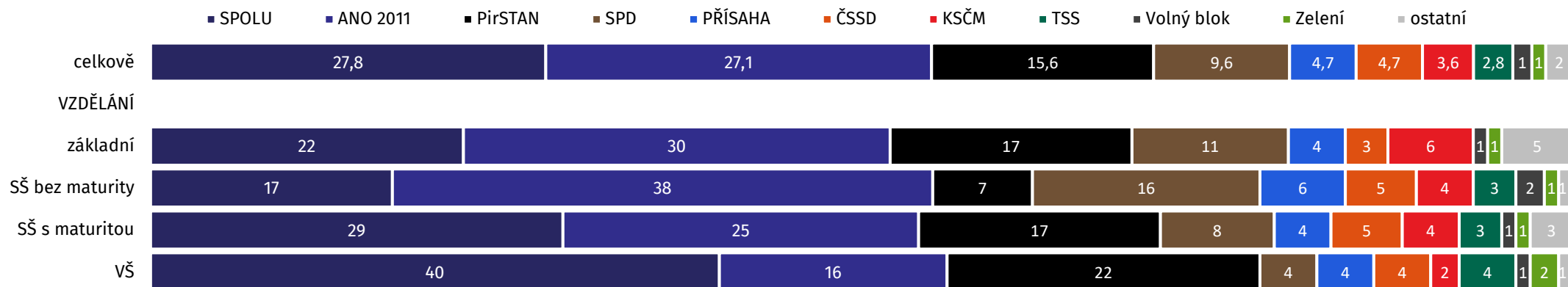
Dle volební studie 2002–2017 se u nás postupně prohlubuje nerovnost ve volební účasti podle dosaženého vzdělání, letošní volby nebyly výjimkou. **76 % lidí s VŠ titulem dorazilo k volbám, zatímco pouhých 56 % se základní školou přišlo uplatnit své voličské právo.** Výrazně nižší volební účast u lidí se ZŠ vzděláním je v souladu s výsledky naší studie o determinantech důvěry v demokracie, v níž lidský kapitál vyšel jako nejsilnější faktor. Více informací k naší studii najdete na https://www.paqresearch.cz/post/duvera_v_demokracii.

Volená strana **dle vzdělání**

ANO 2011 vyhrálo u lidí bez maturity

Úroveň dosaženého vzdělání se ukazuje jako druhý nejsilnější determinant volebních preferencí po věku. Opět vidíme na jedné straně, u vysokoškolsky vzdělaných lidí, silnou podporu SPOLU a koalice Pirátů a Starostů, dohromady 62 %, a naopak na druhé straně, u lidí bez maturity, vysokou podporu ANO 2011 a SPD, dohromady 54 % u voličů středoškolsky vzdělaných bez maturity. Věk a vzdělání se však částečně kryjí, neboť u mladších generací je výrazně vyšší procentuální zastoupení lidí s maturitou a hlavně lidí s VŠ titulem.

V souvislosti s vysokou volební účastí voličů s VŠ vzděláním tak lze říci, že za vítězství opoziční koalice vděčí i nerovnosti ve volební účasti dle vzdělání. Vysokoškoláci tvoří 20 % dospělé populace, ale díky vyšší volební účasti přes 23 % voličů. Naopak síla zastoupení voličů bez maturity či se základním vzděláním klesá.

	ZŠ vzdělání	SŠ bez maturity	SŠ s maturitou	VŠ
Kolik % voličů zhruba tvořili	9 %	31 %	36 %	23 %

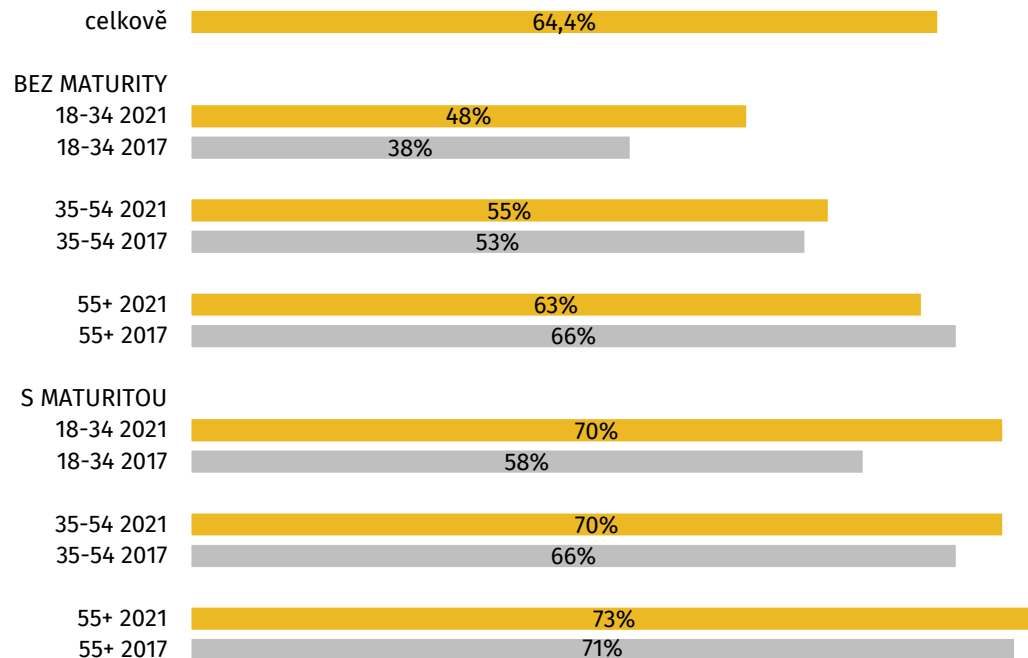
N=3 891. CAWI + CATI. Zdroje: Život během pandemie 11.-13.10. N=1836 (povolební studie) + MEDIAN 3.-6.10. N=2055 (preference těsně před volbami)

36 %

voličů s maturitou do 34 let volili PirStan. V generaci 35-54 volili lidé s maturitou nejčastěji SPOLU. Mezi vzdělanějšími lidmi nad 55 let už dominovalo ANO.

Volební účast **dle vzdělání a věku**

Vzdělání u mladých je rozhodujícím faktorem v účasti

Sociální nůžky mladé generace

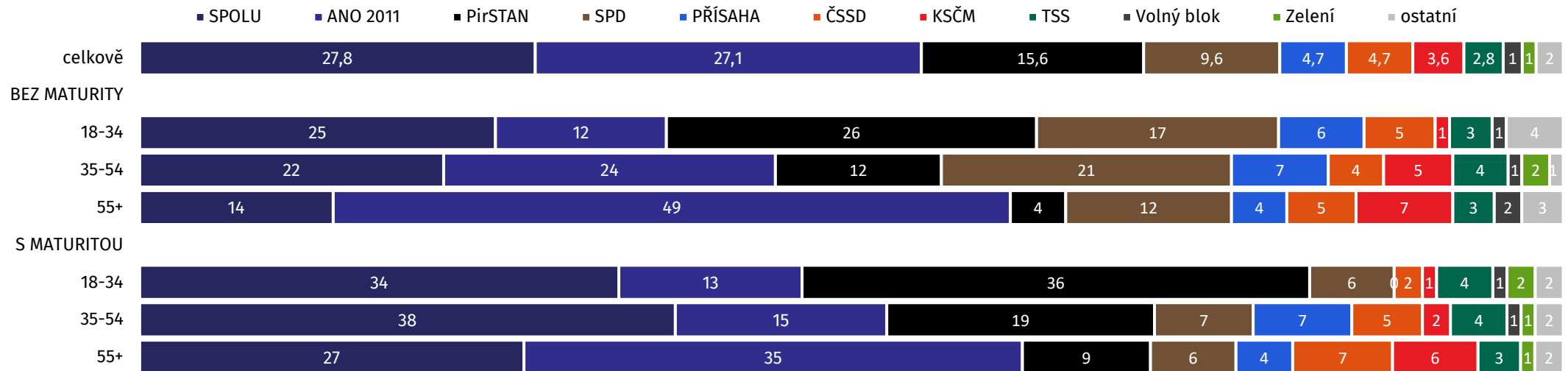
U mladé generace, lidí ve věku 18–34, se výrazně liší míra volební účasti podle toho, zda dosáhli na maturitu, či ne. Voleb se účastnilo 48 % lidí do 34 let bez maturity a okolo 70 % s maturitou či VŠ vzděláním. Tento nepoměr je výrazně vyšší než u starších generací, kde se účast vzdělanostních skupin liší „jen“ o 10-15 procentních bodů.

Vzrůstající nepoměr lze mimo jiné vysvětlit poznatky oxfordského ekonomy Paula Colliera, který poukazuje na dopady vzdělanostní ekonomiky, tedy na prohlubující se rozdíly mezi vzdělanou a méně vzdělanou částí společnosti. Mladší část společnosti, která ještě není ve společnosti zakotvená, zejména profesně, tyto dopady pocituje více než starší ročníky. Má také zřejmě omezenou volební nabídku, protože konzervativní a levicové strany se politicky zaměřovaly na starší voliče a koalice cílící na mladší voliče svojí středo-pravicovou liberální politikou nemusí mladé voliče nižších tříd přitahovat.

Volená strana **dle vzdělání a věku**

U lidí 35+ bez maturity vyhrálo ANO 2011

ANO 2011 se mohlo opřít o masivní podporu u lidí bez maturity. Ti jsou klíčoví zejména ve středním a starším věku – voliči ve věku 35 let bez maturity totiž tvořili více než třetinu elektorátu. ANO v této skupině vyhrálo, ačkoli mezi lidmi 35-54 let bez maturity byly celkově silnější opoziční koalice a velmi silná je tu i SPD (získala zhruba 21 %). U věkové skupiny 18-34 s maturitou, která tvořila nezanedbatelných 13 % elektorátu, výrazně uspěly obě koalice, koalice Pirátů a Starostů obdržela 36 % a SPOLU 34 %. Klíčem k úspěchu SPOLU ale bylo zejména to, že dokázalo redukovat někdejší dominance ANO mezi lidmi s maturitou a s přehledem vyhrálo mezi lidmi ve středním věku (35-54 let) s maturitou. Tyto skupiny patřily kvůli zastoupení v populaci a vysoké účasti mezi voličsky klíčové – celkově tvořili zhruba 43 % elektorátu.

18-34 let bez maturity 35-54 let bez maturity 55+ let bez maturity 18-34 let s maturitou 35-54 let s maturitou 55+ let s maturitou

Kolik % voličů zhruba tvořili

6 % 13 % 21 % 17 % 24 % 19 %

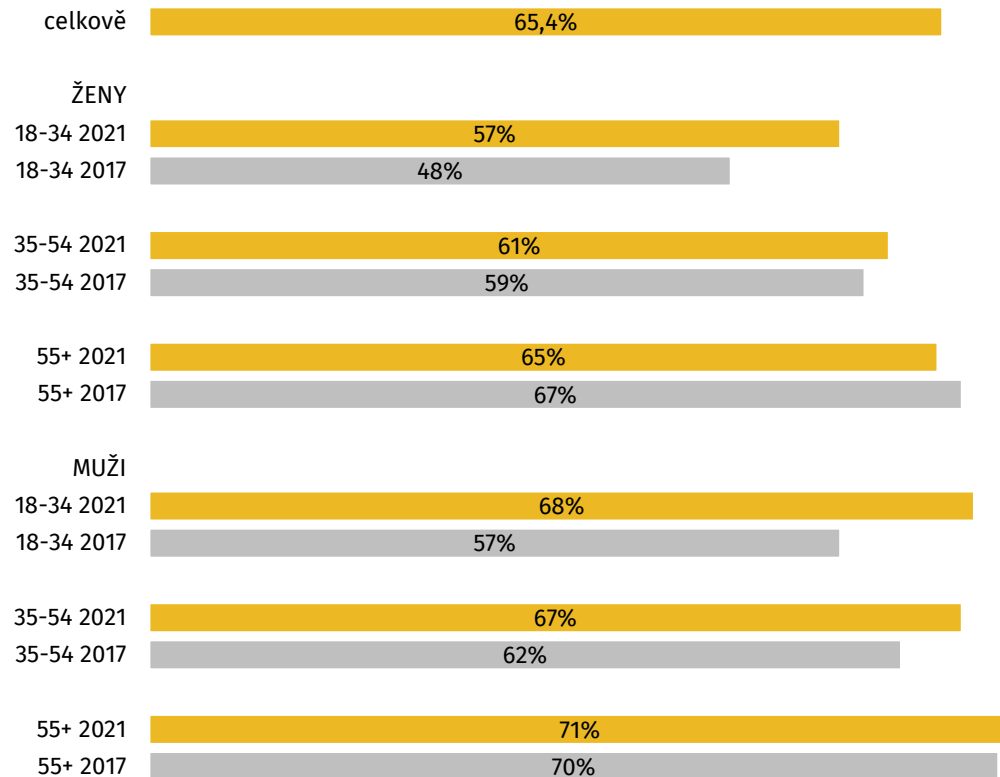
N=3 891. CAWI + CATI. Zdroje: Život během pandemie 11.-13.10. N=1836 (povolební studie) + MEDIAN 3.-6.10. N=2055 (preference těsně před volbami)

36 %

mužů ve věku 18–54 volilo koalici SPOLU. Díky vyšší volební účasti mužů v mladším a středním věku se staly základním kamenem úspěchu pravicové koalice.

Volební účast **dle pohlaví a věku**

Ženy chodí k volbám méně, ve starším věku přesto dominují

Převahu mužů v mladším a středním věku vyrovnají starší voličky

Letos poprvé v historii ČR usedne ve sněmovně celá čtvrtina žen. Nicméně nerovnost nepanuje pouze mezi politiky a političkami, i k volební urnám chodí více muži než ženy, a to napříč věkovými kategoriemi. K podobnému závěru přitom došla povolební studie CVVM v roce 2017.

Největší rozdíl je u nejmladší věkové skupiny 18–34, ve které volební účast žen byla o 11 p. b. nižší než u mužů. K vyšší mobilizaci oproti roku 2017 však došlo mezi muži i ženami.

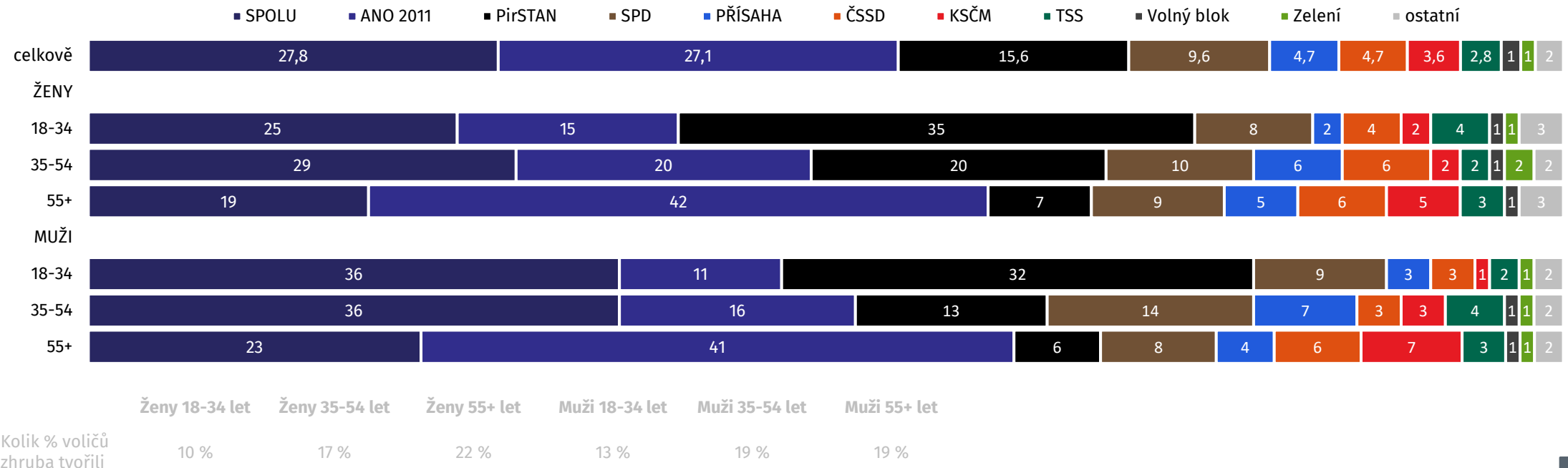
Ve skutečnosti je však v elektorátu zhruba 49 % žen a 51 % mužů. Tento zdánlivý paradox je dán tím, že ve věkové skupině nad 55 let s nejvyšší volební účastí je kvůli vyšší naději dožití výrazně více žen než mužů. Voličky nad 55 let tak i přes nižší účast tvoří cca 22 % elektorátu a voliči nad 55 let 19 % elektorátu. V mladších věkových kategoriích mají výraznou převahu muži, ale celkový poměr to sotva převrátí na jejich stranu.

Vyšší účast mužů může být dán i marginalizací levicových stran (ČSSD), které ženy v minulosti častěji volily, ale také faktem že v rámci opozičních stran před volbami bylo redukováno liberální a levicové zaměření, které je u žen v mladším věku častější než u mužů (např. LGBT práva, sociální pomoc apod.).

Volená strana **dle pohlaví a věku**

Mladé ženy volily PirSTAN, mladí muži SPOLU

Koalice Pirátů a Starostů drtivě vyhrála u žen ve věkové skupině 18–34 a obdržela 35 %. Možných vysvětlení je více: charismatičtí mladší lídři, více žen na kandidátkách, liberální témata blízké mladším ženám či jasnější pozice vůči sexuálnímu násilí a dalším genderovým tématům. Mladé voličky ale kvůli nižší účasti a menšímu zastoupení v elektorátu tvoří jen 10 % voličů a voliček. Koalice SPOLU měla vyšší zisky u mužů než u žen ve všech zbylých věkových skupinách. Podpora hnutí ANO 2011 se výrazně neliší pohlavím, i když je třeba zmínit, že ve věkové skupině 35-54 volilo ANO 2011 o 4 p. b. více žen než mužů. Muži ve věkové skupině 35-54 jsou totiž jádrem podpory SPD - 14 % mužů v této věkové skupině volilo SPD. Levicové strany, ČSSD a KSČM, doplatily na nízkou volební podporu v mladších věkových skupinách, jak u žen, tak hlavně u mužů. ČSSD ztratila svojí voličskou baštu žen nad 55 let – zde získala jen okolo 6 %. KSČM naopak uspěla méně než bývalo běžné mezi muži nad 55 let.

N=3 891. CAWI + CATI. Zdroje: Život během pandemie 11.-13.10. N=1836 (povolební studie) + MEDIAN 3.-6.10. N=2055 (preference těsně před volbami)

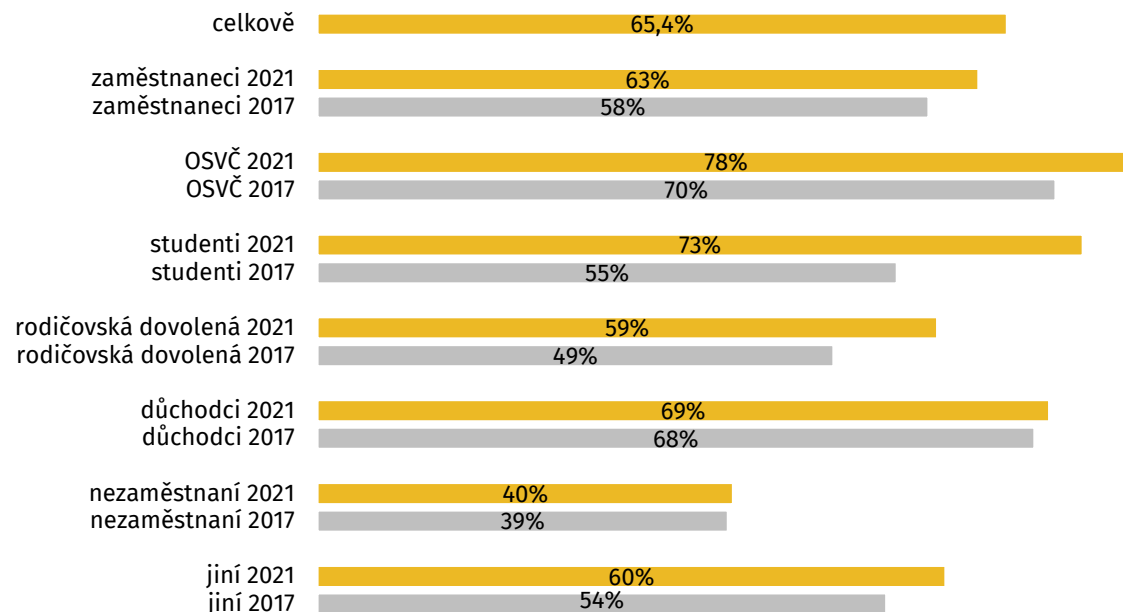
Volební účast a volená strana podle ekonomické pozice a naočkovavanosti

47 %

důchodců volilo hnutí ANO 2011. SPOLU dominovalo mezi živnostníky a zaměstnanci, Piráti a Starostové mezi studenty.

Volební účast **dle pracovního statusu**

Živnostníci se stali nejmobilizovanější skupinou. Narostla i účast studentů

Nezaměstnanost jako faktor nízké účasti

Data z průzkumu potvrzují výsledky ekologické analýzy přes volební okrsky (PAQ Research pro ČT), že sociální problémy jsou výrazným negativním faktorem pro volební účast. Zhruba jen 40 % nezaměstnaných deklaruje, že přišlo letos k volbám. Účast se zde zřejmě nelišila od roku 2017.

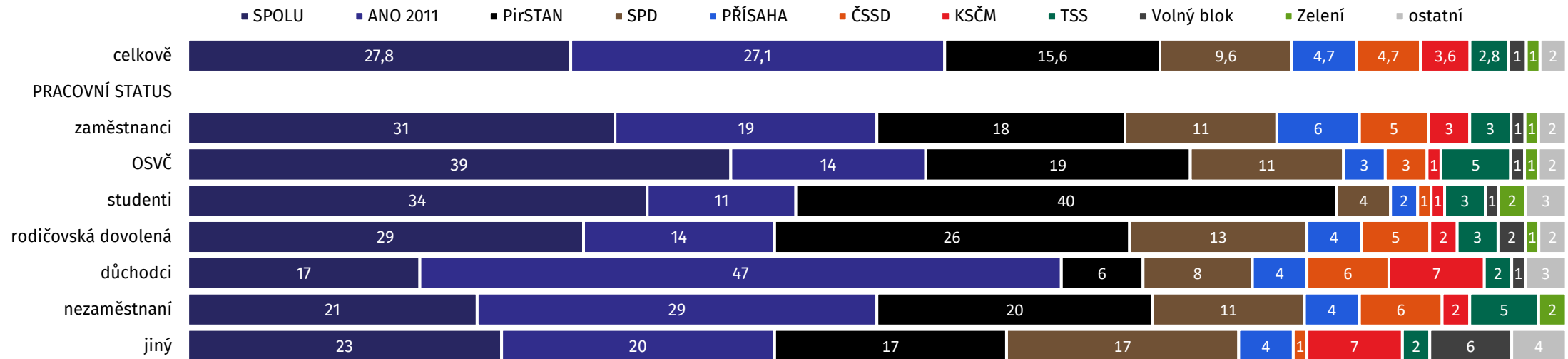
Vysokou volební účast měla skupina studentů, mezi nimiž převládají studenti vysokých škol. To je v souladu s vysokou volební účastí lidí s VŠ titulem. Výrazně nižší je pak účast lidí do 27 let, kteří nestudují.

Skupinou s pravděpodobně nejvyšší účastí ve volbách byli OSVČ (78 %), jejichž mobilizace od roku 2017 také stoupla. Naopak volební účast důchodců zůstala sice vysoká, ale neměnná (68-69 %).

Volená strana **dle pracovního statusu**

ANO 2011 uspělo u důchodců, PirSTAN propadl

Vzhledem dominanci ve starší věkové kategorii nepřekvapí, že 47 % důchodců volilo hnutí ANO. Koalice SPOLU nejvíce uspěla u OSVČ, u kterých získala 39 % hlasů, ale vyhrála také mezi zaměstnanci. Tyto voličské skupiny jsou přitom díky velkému zastoupení v populaci i relativně vysoké účasti zásadní. Koalice SPOLU ale dokázala porazit ANO i díky tomu, že získala relativně solidní podporu mezi důchodci – 17 zisku sice zdaleka nekonkuruje ANO, ale je srovnatelné s jeho podporou mezi zaměstnanci a OSVČ a je to vyšší podpora, než mezi důchodci dostaly levicové strany ČSSD a KSČM. O studenty se obě opoziční koalice rozdělily – 34 % volilo SPOLU a 40 % PirSTAN. U zaměstnanců a důchodců však SPOLU dominovalo v porovnání s koalici Pirátů a Starostů. Studenti ale vzhledem ke svému počtu nejsou tak zásadní, stejně jako ženy (a muži) na rodičovské dovolené či nezaměstnaní.

	zaměstnanci	OSVČ	studenti	rodičovská dovolená	důchodci	nezaměstnaní	jiný
Kolik % voličů zhruba tvoří	46 %	11 %	5 %	4 %	32 %	2 %	1 %

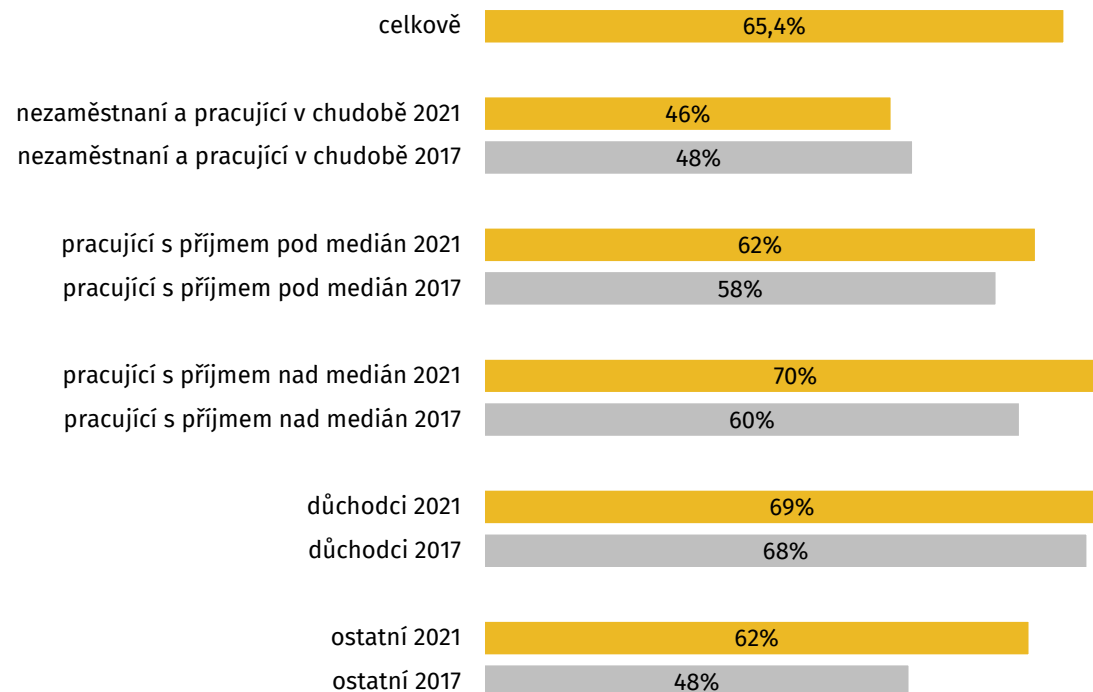
N=3 891. CAWI + CATI. Zdroje: Život během pandemie 11.-13.10. N=1836 (povolební studie) + MEDIAN 3.-6.10. N=2055 (preference těsně před volbami)

o 10 p.b.

stoupla volební účast pracujících z domácností s vyšším než mediánovým příjmem. V tomto segmentu získala koalice SPOLU 36 % hlasů, což jí vyhrálo volby.

Volební účast **dle kombinace pracovního statusu a příjmu domácnosti**

Sociální nůžky volební účasti

Zklamaná nižší třída a mobilizovaní zajištění

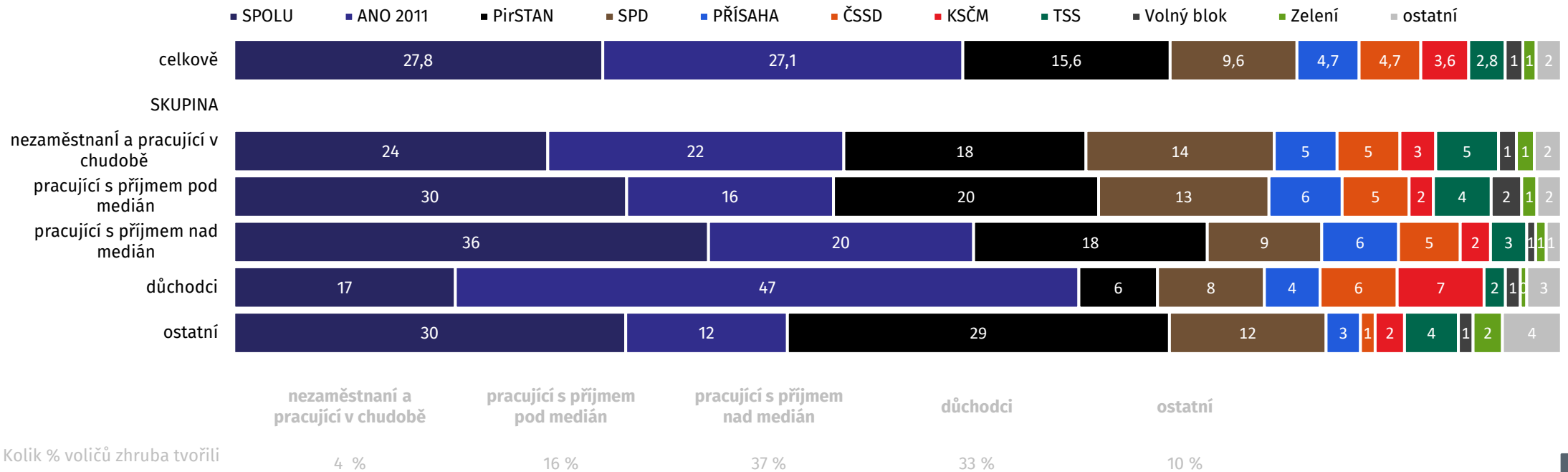
I další třídění potvrzuje tezi, že lidé se sociálními problémy a nižším příjmem výrazně méně důvěřují demokratickému režimu. Pokud do jedné skupiny sloučíme nezaměstnané a pracující v příjmové chudobě, ukazuje se, že jejich účast je nízká a oproti roku 2017 spíše klesla (ze 48 a 46 %).

Naopak o 10 procentních bodů vzrostla volební účast půlky pracujících, kteří žijí v polovině bohatších domácností – tedy s příjmem nad medián. Jelikož se ve větší míře jednalo o voliče opozičních koalicí, tato mobilizace přispěla k vítězství SPOLU, která tím vyrovnala náskok ANO mezi podobně mobilizovanými důchodci.

Volební chování **dle kombinace pracovního statusu a příjmu**

Levice propadla mezi nízkopříjmovými. SPOLU vyhrálo mobilizovanou pracující vyšší třídu

Podpora koalice SPOLU v rámci ekonomicky aktivní populace výrazně závisí na příjmu – volilo ji 24 % nezaměstnaných a chudých pracujících, ale 36 % pracujících z domácností s příjmem nad medián. Díky výraznému vítězství v této voličsky mobilizované skupině, která tvořila zhruba 37 % voličů, dokázalo SPOLU konkurovat převaze ANO mezi seniory. Mezi nezaměstnanými a nízkopříjmovými je silná SPD, ale část hlasů ji zde zřejmě sebrala Trikolóra a částečně i Volný blok. V tomto tradičním elektorátu naopak propadla levice. KSČM a ČSSD zde získali jen 8 % hlasů dohromady. Podpora PirStan je v rámci ekonomicky aktivních takřka nezávislá na příjmu – to ukazuje, že koalice nedokázala zaujmout čitelnou pozici v socioekonomických tématech.

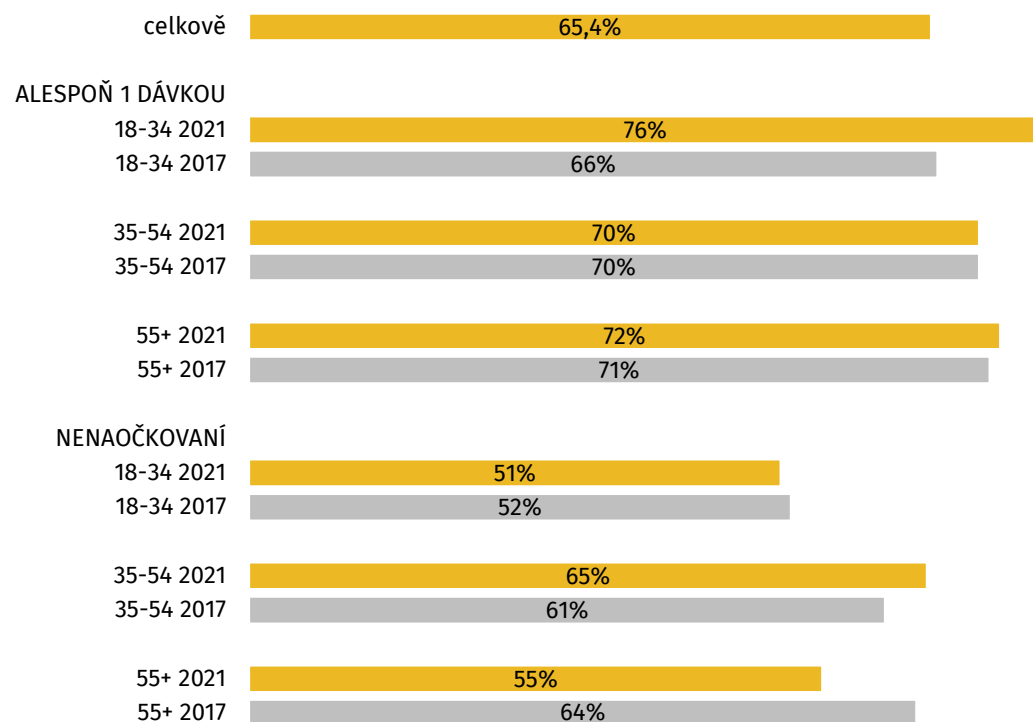
N=3 891. CAWI + CATI. Zdroje: Život během pandemie 11.-13.10. N=1836 (povolební studie) + MEDIAN 3.-6.10. N=2055 (preferenze těsně před volbami)

až **40 %**

nenaočkovaných ve věku 35 a více let volilo k anti-systémové a k proti-epidemickým opatřením kritické strany SPD, Trikolora a Volný blok. Tito voliči ale měli menší účast.

Volební účast **dle naočkovanosti proti Covid-19**

Nižší volební účast u nenaočkovaných

Role nedůvěry a u starších možná i obav

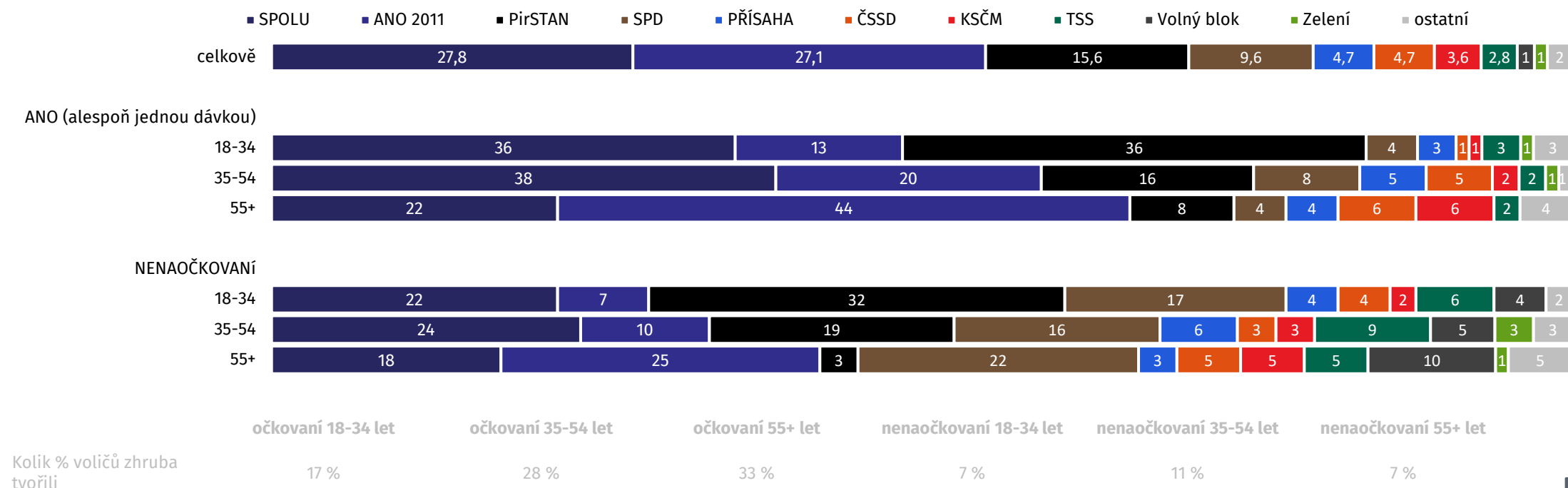
Volební chování nenaočkovaných lidí je v souladu s nižší důvěrou těchto lidí v instituce, tedy i v demokratický režim samotný, která se projevuje nižší volební účastí. Výrazně nižší účast mají mezi lidmi do 34 let (o 25 p.b.) a v nejstarší věkové kategorii (o 17 p.b.).

U nenaočkovaných lidí nad 55 let účast proti roku 2017 o 9 procentních bodů poklesla. To naznačuje, že roli mohla hrát i obava z šíření koronaviru a nakažení se.

Volená strana **dle naočkovanosti proti Covid-19**

SPD, TSS a Volný blok zabodovaly u nenaočkovaných

Podle očekávání strany, hnutí a koalice vymezující se vůči opatřením pro boj s pandemií Covid-19 či vůči povinnému očkování, tedy SPD, TSS a Volný blok, uspěly u nenaočkovaných. U nenaočkovaných ve věkové skupině 55+ obdrželo SPD podporu 22 % a Volný blok 10 %. Dohromady tak porazily ANO, které jinak ve starší věkové kategorii dominuje. U mladých nenaočkovaných uspěla zase více koalice Trikolóry, Svobodných a Soukromníku. Ve věkové skupině 35-54 obdržela 9 %. Politický potenciál odporu vůči protiepidemickým opatřením byl ale omezen tím, že skupina neočkovaných tvořila v populaci ani ne třetinu a navíc byla redukována nízkou účastí.

N=3 891. CAWI + CATI. Zdroje: Život během pandemie 11.-13.10. N=1836 (povolební studie) + MEDIAN 3.-6.10. N=2055 (preference těsně před volbami)

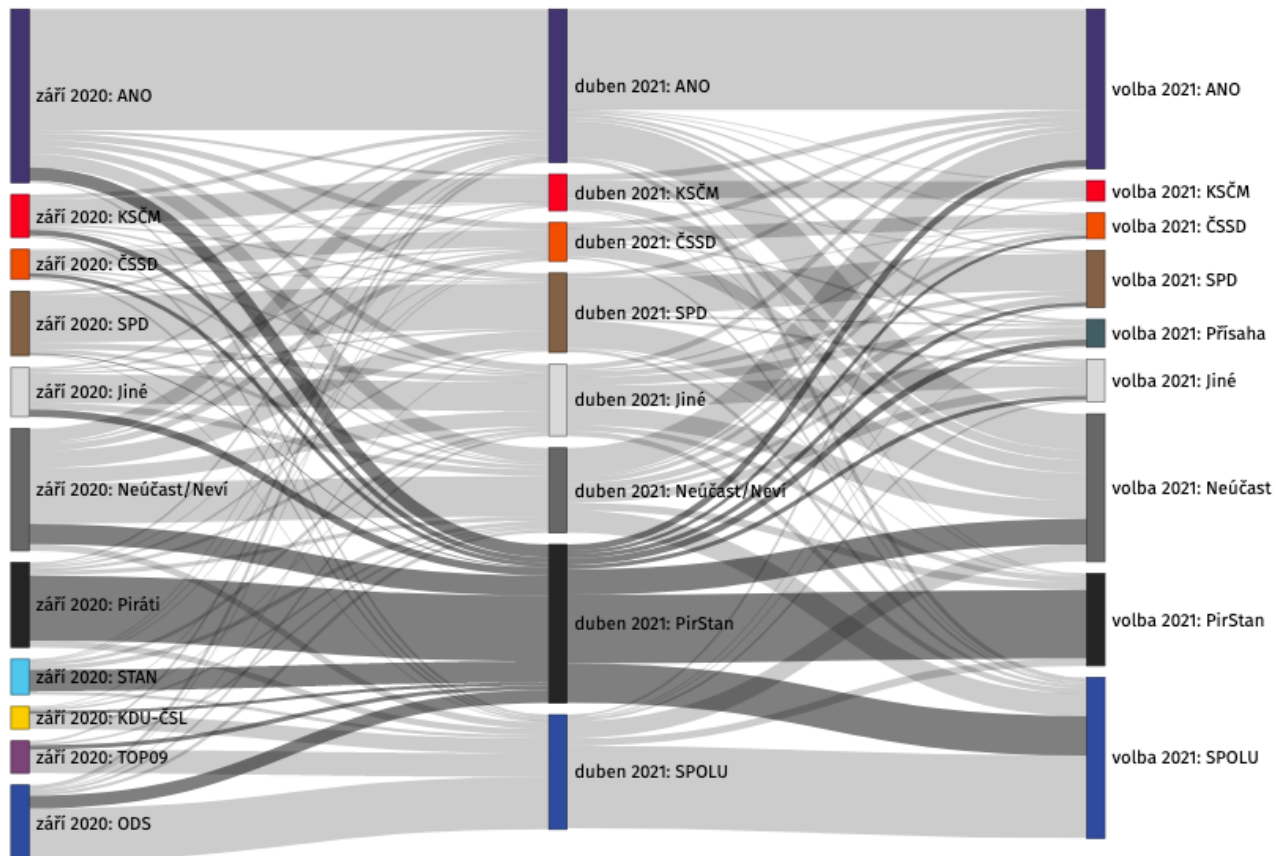
Přelivy voličů mezi zářím 2020 a volbami

370 tis.

voličů přešlo od koalice Pirátů a Starostů ke koalici SPOLU mezi dubnem 2021 a volbami. Dalších 240 tisíc ale odpadlo k neúčasti.

Přelivy voličů **hnutí ANO 2011**

Koalice Pirátů a Starostů ztratila voliče směrem ke SPOLU, ale i k neúčasti

370 tisíc voličů ke SPOLU, 240 tisíc do neúčasti

Start koalice Pirátů a Starostů byl slibný. Zatímco v září 2020 dle naší přibližné projekce z panelového výzkumu Život během pandemie chtělo Piráty volit 790 tis. voličů a hnutí STAN 330 tis. voličů, v dubnu 2021 chtělo koalici volit 1 480 tis. voličů, **tedy o 360 tis. voličů více než by dal zářijový čistý součet.**

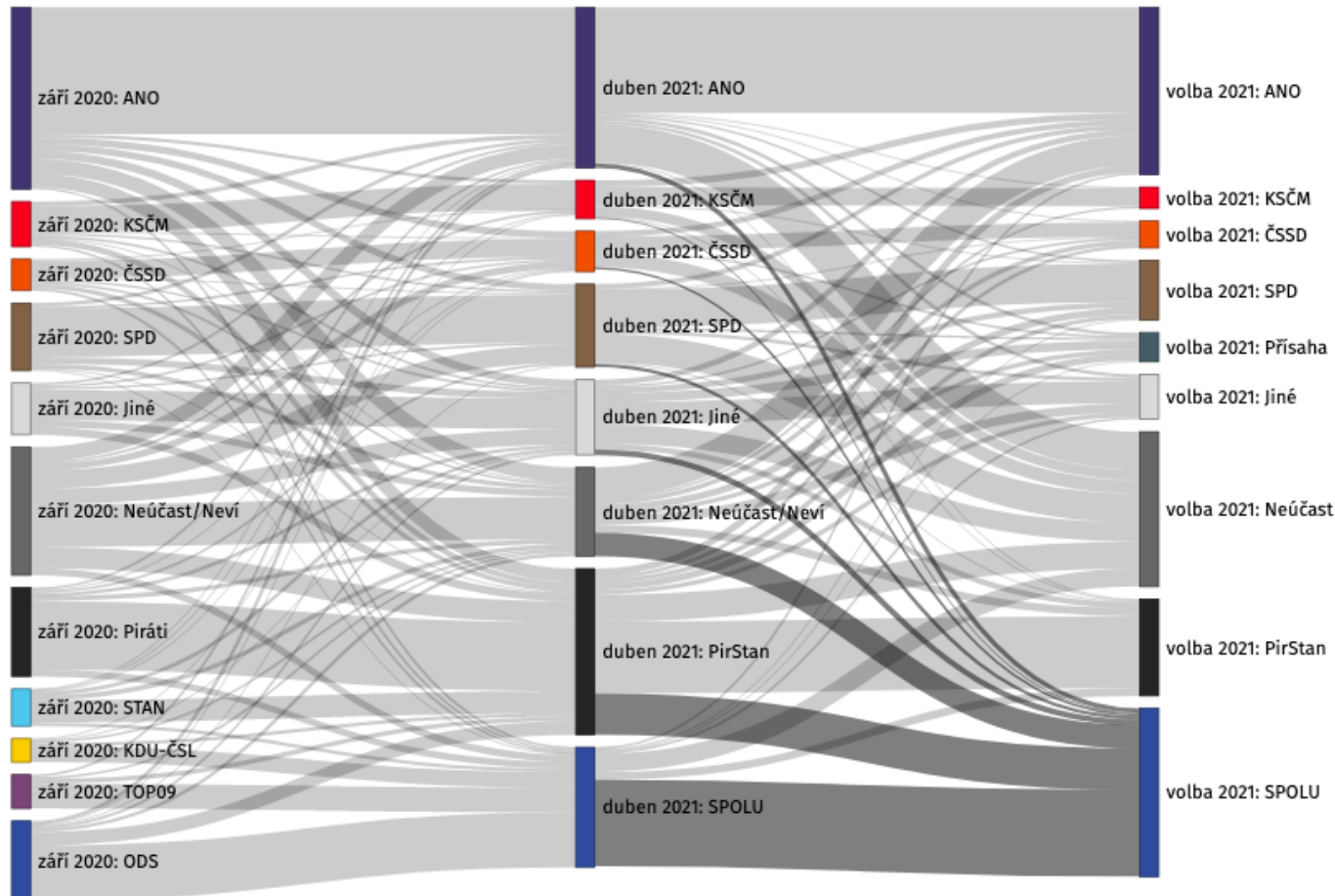
Tento zisk byl dán posílením stran v době krajských voleb (říjen a listopad 2020) i počáteční efektivitou koalice, která nevedla voličům ani jedné ze stran. Koalici se podařilo do dubna 2021 mnoho voličů neztratit a naopak získat **190 tis. nerozhodných a vlažných voličů, 120 tis. voličů od ODS a dalších 120 tis. voličů od ANO 2011** a další stran od zbylých stran. Koalice tedy na svém počátku brala odevšad.

O co start koalice byl slibnější, o to byl závěr kampaně pro koalici smutnější. Voliči se rozpadli všemi směry. Mezi dubnem 2021 a volebními dny okolo **370 tis. voličů odešlo ke SPOLU, 240 tis. voličů se nakonec voleb nezúčastnilo**, 60 tis. voličů odešlo (zpět) k ANO 2011, dalších zhruba 160 tisíc ke stranám, které se do často do Sněmovny nedostaly. Naopak přelivy ke koalici Pirátů a Starostů mezi dubnem a volbami byly marginální. **Koalice Pirátů a Starostů tak jednak selhala v udržení mobilizace nejistých voličů „všech barev“ a následně i v souboji se SPOLU o hlavního vyzyvatele současné vlády.**

Data vycházejí z 1836 respondentů panelu Život během pandemie. Jsou kromě socio-demografie dováženy, aby odpovídaly výsledkům voleb s přesností na desetiny procenta. V Sankeyho diagramu pro přehlednost nejsou zobrazeni lidé, kteří se od dubna 2021 do voleb nechťeli zúčastnit a nevstoupili. Výsledky jsou přibližné – statistická odchylka je +/- 20 tis. Hlasů u menších přelivů a +/- 60 tis. u největších. Aktivní diagram najdete na [zde](#).

Přelivy voličů **koalice SPOLU**

SPOLU převzalo voliče PirStan i mobilizovalo nejisté

Závěr kampaně se SPOLU vydařil nad očekávání

Ač začátek koalice ODS, KDU-ČSL a TOP 09 působil rozporuplně, na závěr se koalici SPOLU podařilo urvat vítězství, a to díky převzetí voličů PirStan i mobilizaci nejistých respondentů a nevoličů.

Mezi dubnem 2021 a volbami se podařilo koalici získat zhruba 370 tis. lidí, kteří chtěli volit koalici Pirátů a Starostů. Dalších 210 tis. voličů se podařilo získat z kategorie nerozhodnutých a vlašných voličů, kteří si nebyli jisti účastí. Další přelivy ke SPOLU jsou ve srovnání s těmito zanedbatelné.

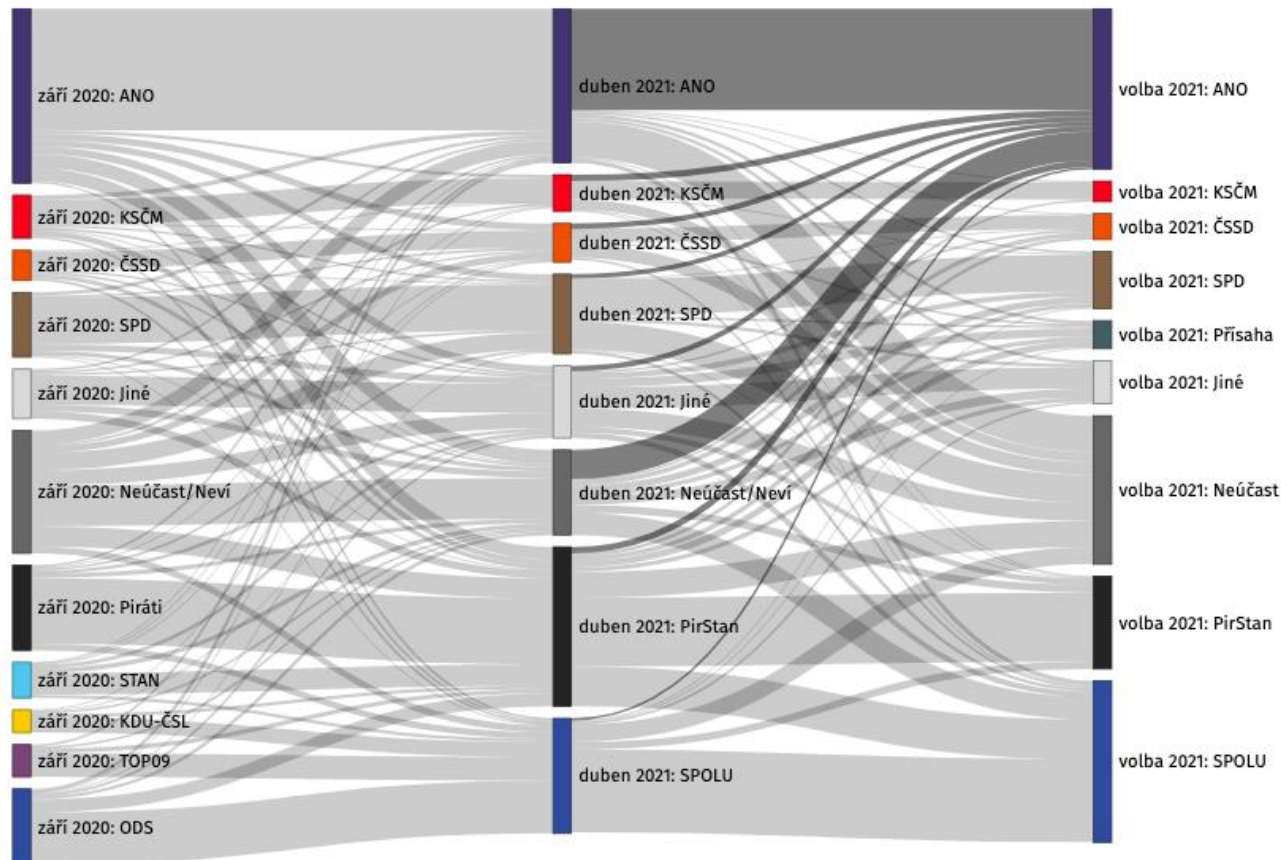
Data vycházejí z 1836 respondentů panelu Život během pandemie. Jsou kromě socio-demografie dováženy, aby odpovídaly výsledkům voleb s přesností na desetiny procenta. V Sankeyho diagramu pro přehlednost nejsou zobrazeni lidé, kteří se od dubna 2021 do voleb nechtěli zúčastnit a nevstoupili. Výsledky jsou přibližné – statistická odchylka je +/- 20 tis. hlasů u menších přelivů a +/- 60 tis. u největších. Aktivní diagram najdete na [zde](#).

200 tis. voličů

získalo v závěru kampaně ANO od ČSSD, KSČM, SPD a Přísahy. Svou mobilizací tak částečně poškodilo potenciální partnery.

Přelivy voličů **hnutí ANO 2011**

Hnutí ANO 2011 se podařilo přes léto opět mobilizovat dubnové nevoliče

Mobilizační kampaň porazila i potenciální partnery

Hnutí ANO 2011 se v době koronaviru – tedy mezi září 2020 a dubnem 2021 - ztratilo řadu voličů. Zhruba 120 tisíc začalo podle naší projekce říkat, že bude raději volit koalici Pirátů a Starostů a dalších 130 tisíc říkalo že neví, nebo se neúčastní voleb.

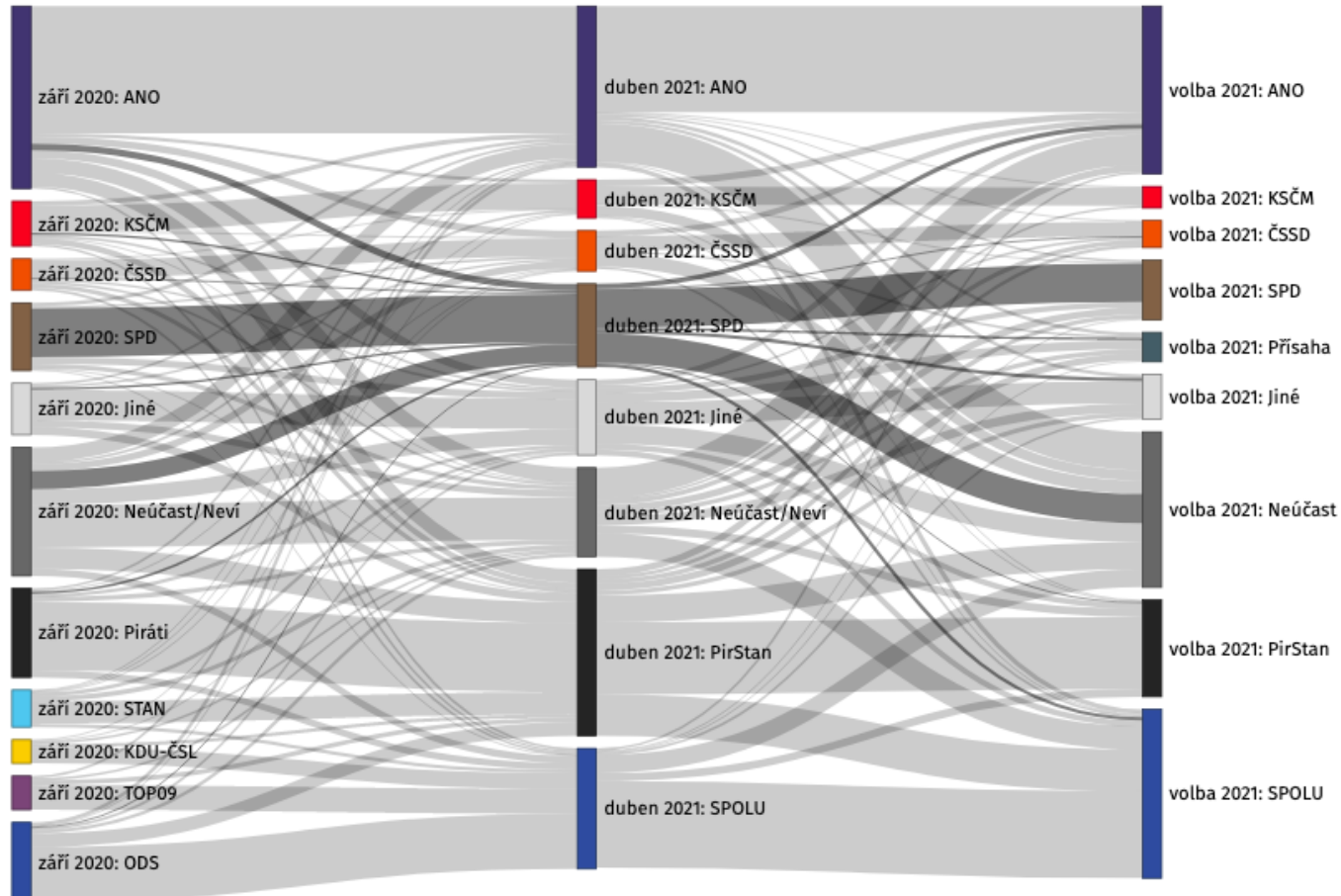
Agresivní kampaň a utlumení epidemie zafungovaly dvojsečně – hnutí ANO se podařilo mezi dubnem 2021 a říjnovými volbami znovu mobilizovat 270 tisíc lidí, kteří nevěděli či se nechtěli účastnit. Ale podobná část dílu znejistěla. Lidi, které hnutí Andreje Babiše zklamalo tak, že přešli k Pirátům a Starostům, se během negativní kampaně vrátili z poloviny a druhá odešla k jiným stranám.

Navíc ANO ale „uloupilo“ okolo 200 tisíc jarních voličů levice, SPD a dalších menších stran. I díky tomu nakonec ANO získalo vyšší podporu než ještě pár týdnů před volbami očekávala většina průzkumů. Bez těchto ztrát by ČSSD a Přísaha měly vyšší šance na vstup do parlamentu. Další část hlasů by získala SPD. Z hlediska formování koalice tak tyto přelivy ANO spíše poškodily.

Data vycházejí z 1836 respondentů panelu Život během pandemie. Jsou kromě socio-demografie dováženy, aby odpovídaly výsledkům voleb s přesností na desetiny procenta. V Sankeyho diagramu pro přehlednost nejsou zobrazeni lidé, kteří se od dubna 2021 do voleb nechtěli zúčastnit a nevstoupili. Výsledky jsou přibližně – statistická odchylka je +/- 20 tis. Hlasů u menších přelivů a +/- 60 tis. u největších. Aktivní diagram najdete na [zde](#).

Přelivy voličů **hnutí SPD**

Dubnová mobilizace se SPD znovu nepovedla

Patrně konec většiny opatření proti Covidu-19 zabránil většímu zisku SPD

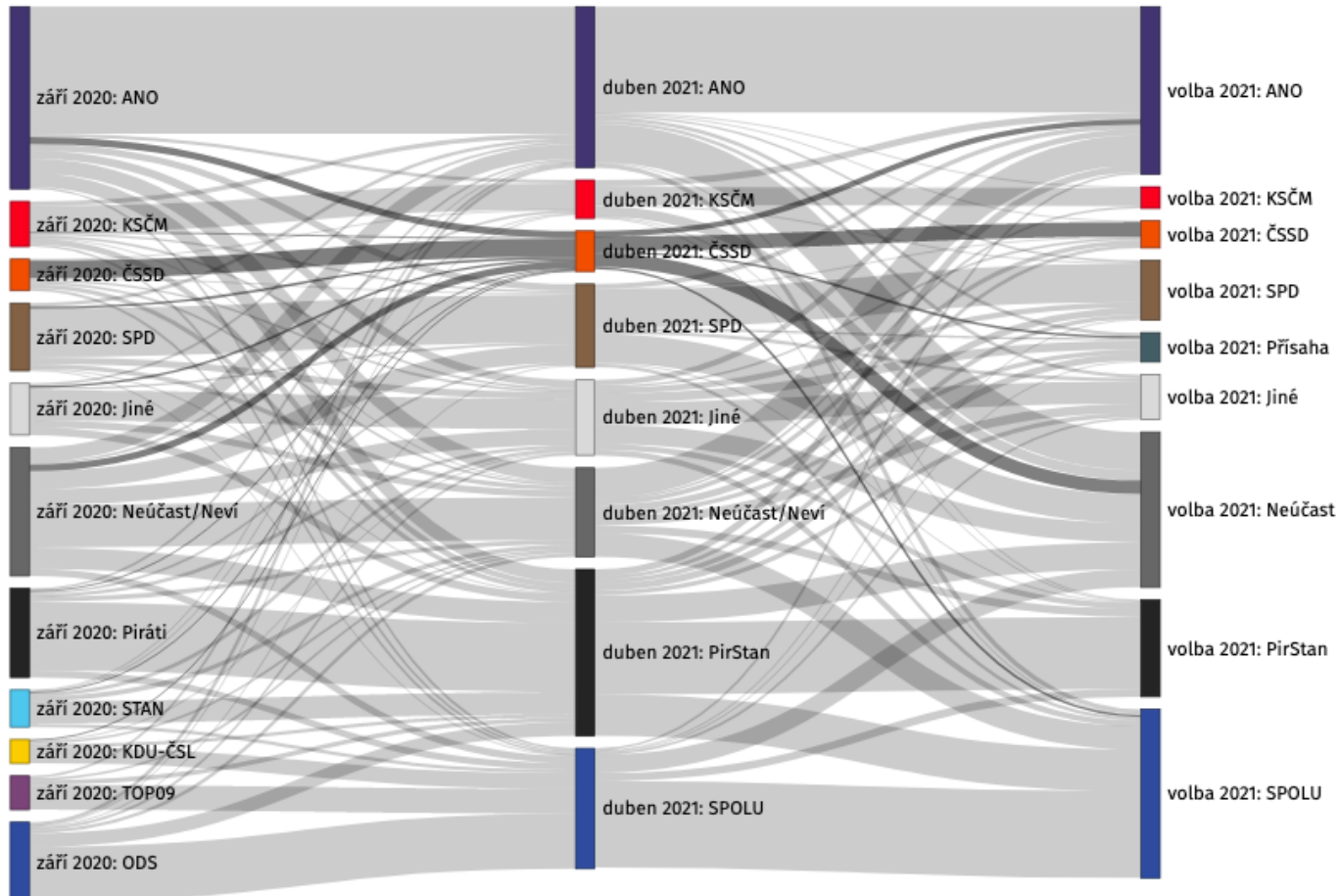
Nárůst a pokles preferencí hnutí SPD v letošním roce byl silně provázán s vážností situace kolem pandemie Covid-19. Během svého vrcholu kolem dubna 2021 740 tis. voličů bylo přesvědčeno o volbě hnutí SPD. Strana získala zhruba 160 tis. zářijových nerozhodnutých a vlažných voličů se tak navíc podařilo mobilizovat.

K volebním urnám však došlo a volilo toto hnutí o 210 tis. voličů méně, tedy 530. tis. voličů. Největší odliv voličů proběhl zpět do kategorie nevoličů a jednalo se o 260 tis. demobilizovaných voličů. Další významná ztráta pak už byla na úkor hnutí ANO 2011.

Data vycházejí z 1836 respondentů panelu Život během pandemie. Jsou kromě socio-demografie dováženy, aby odpovídaly výsledkům voleb s přesností na desetiny procenta. V Sankeyho diagramu pro přehlednost nejsou zobrazeni lidé, kteří se od dubna 2021 do voleb nechtěli zúčastnit a nevstoupili. Výsledky jsou přibližné – statistická odchylka je +/- 20 tis. Hlasů u menších přelivů a +/- 60 tis. u největších. Aktivní diagram najdete na [zde](#).

Přelivy voličů **koalice SPOLU**

Potenciální voliči sociální demokracie zůstali doma

Mobilizační kampaň ČSSD nevyšla

360 tis. voličů chtělo volit ČSSD v dubnu 2021, data pochází ještě z doby před medializací kauzi Vrbětice a zapojení Jana Hamáčka do ní. Ve volbách však volilo ČSSD už jen 240 tis. voličů.

Největší odliv voličů ČSSD směřoval do kategorie nevoličů a to 120 tis. potencionálních voličů. Další desítky tisíc voličů si vzalo k tomu hnutí ANO 2011. Některé další voliči sociální demokracie získala. Mobilizační kampaň ČSSD proti riziku vlády ANO 2011 a ODS ale straně příliš nevyšla.

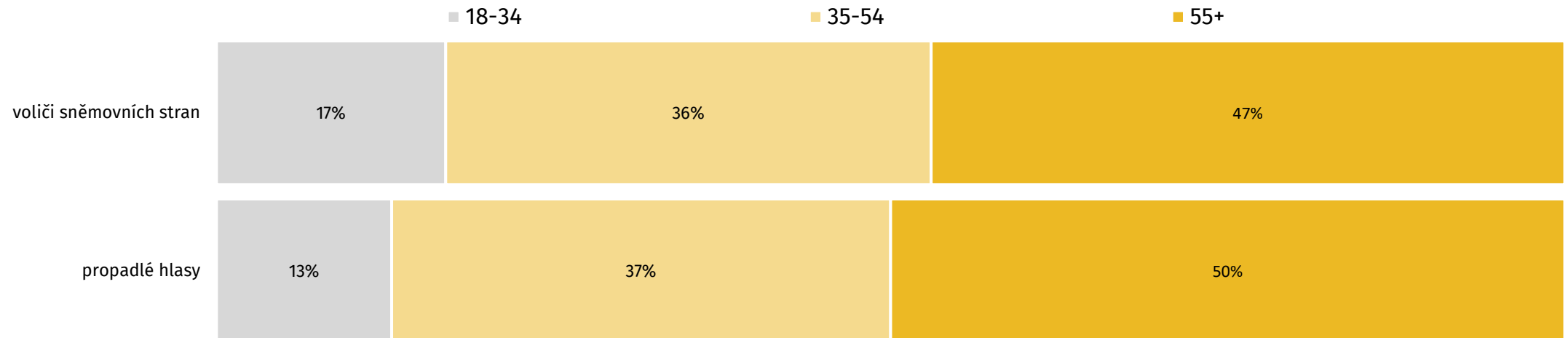
Data vycházejí z 1836 respondentů panelu Život během pandemie. Jsou kromě socio-demografie dováženy, aby odpovídaly výsledkům voleb s přesností na desetiny procenta. V Sankeyho diagramu pro přehlednost nejsou zobrazeni lidé, kteří se od dubna 2021 do voleb nechtěli zúčastnit a nevstoupili. Výsledky jsou přibližné – statistická odchylka je +/- 20 tis. hlasů u menších přelivů a +/- 60 tis. u největších. Aktivní diagram najdete na [zde](#).

**Kdo jsou ti, jejichž hlasy
propadly?**

Volební chování a propadlé hlasy **dle věku**

Na uzavírací klauzuli 5 % nejvíce trátila věková skupina 55+

Poměrově nejvíce propadlých hlasů patřilo věkové skupině 55+. V této skupině byla sice vysoká účast, ale hodně voličů volilo levice (ČSSD, KSČM) či strany jako SPD a Přísaha. Celkem polovina propadlých hlasů tak patří lidem nad 55 let, zatímco mezi voliči jsou reprezentováni z 47 procent. Hlasy velmi málo propadávaly mladším voličům do 34 let, u nichž byla zase mírně omezenější účast, byť i ta byla vyšší než v minulosti.

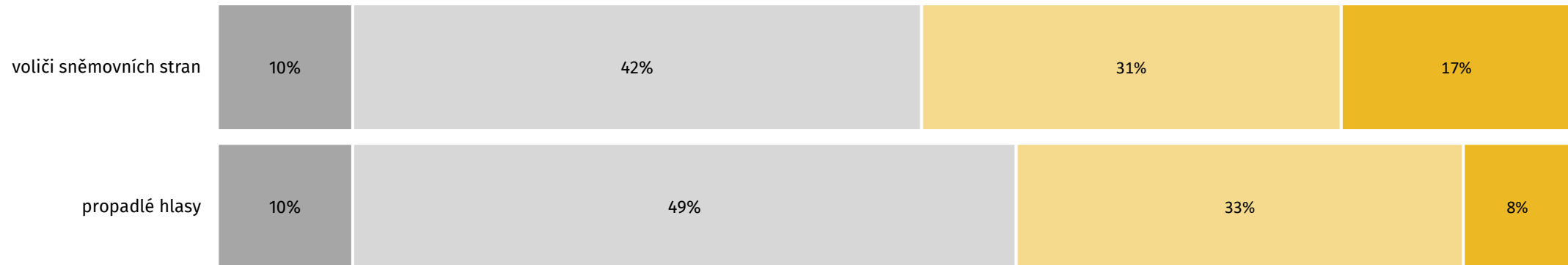

Volební chování a propadlé hlasy **dle příjmu**

Propadlé hlasy patřily často nízkopříjmovým

Lidé z domácností s nižším příjmem častěji volí ČSSD, KSČM, ale i PŘÍSAHU či menší protestní strany. Jelikož se tyto strany do sněmovny nedostaly, patří 59 % propadlých hlasů lidem z domácností s příjmem pod medián. Naopak lidé z domácností s příjmem nad 1,5násobku mediánového příjmu českých domácností hlas ztráceli velmi málo. Patří jim 8 % propadlých hlasů a 17 % hlasů „započítaných“ – tedy hlasů, které šly stranám, co se dostaly do Sněmovny.

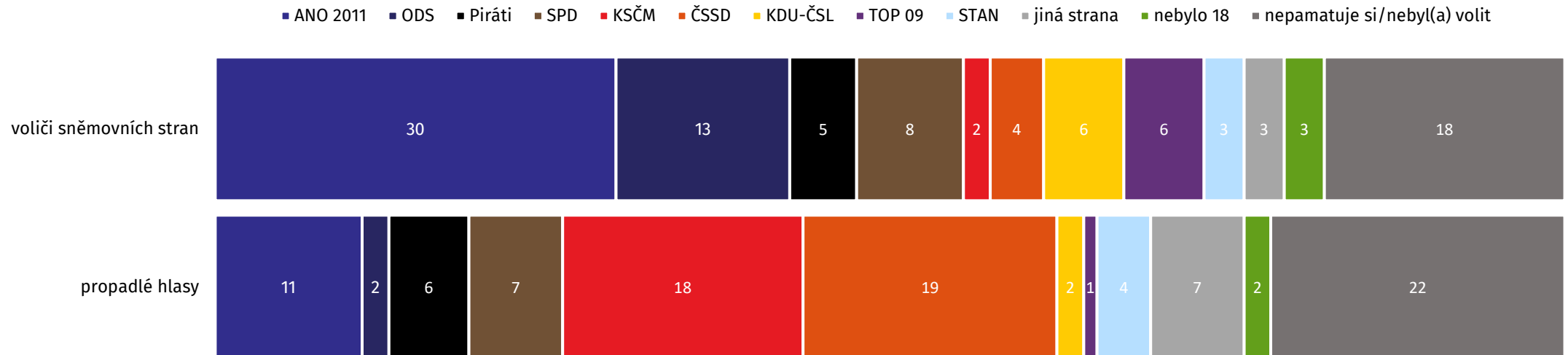
■ pod hranicí choduby (pod 60% mediánu) ■ nízkopříjmové (pod medián) ■ nadstandartně příjmové (do 1,5 násobku mediánu) ■ vysokopříjmové (nad 1,5násobek mediánu)

Volební chování a propadlé hlasy **dle volebního chování v roce 2017**

Propadlé hlasy nejvíce patřily bývalým voličům vládních stran, komunistů a SPD

Zdá se, že určitá část bývalých voličů ANO 2011 změnila neefektivně svou volbu na jinou stranu - nejčastěji pravděpodobně Příšahy, která se do sněmovny těsně nedostala, ale i dalších menších protestních stran. Mezi propadlými hlasy tak je 11 % bývalých voličů ANO 2011. Logicky velkou část propadlých hlasů tvoří bývalí voliči levicových stran KSČM a ČSSD, kteří opakovali svoji volbu a jejich strany 5 % nepřekročily.

Kontakt

Autoři

Daniel Prokop / daniel.prokop@paqresearch.cz

Jakub Komárek / jakub.komarek@paqresearch.cz

Nina Fabšíková / nina.fabsikova@paqresearch.cz

/ www.paqresearch.cz

